

แนวทางการป้องกันโรค COVID-19 ในสถานที่พักชั่วคราวคนงานก่อสร้าง ในพื้นที่กองทัพบก

Advices for Preventing COVID-19 in Construction Workers' Camp, in The Army Area

เมธา กาญจนรินทร์*

Metha Kannirun*

วิทยาลัยแพทยศาสตร์พระมงกุฎเกล้า กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย 10400
Phramongkutklao College of Medicine, Bangkok, Thailand 10400

บทคัดย่อ

ในประเทศไทยมีคนประกอบอาชีพคนงานก่อสร้างเป็นจำนวนมาก การอยู่อาศัยมักอยู่รวมกันเป็นกลุ่มอย่างแออัด ส่งผลให้เกิดความเสี่ยงในการระบาดของโรคติดเชื้อโดยเฉพาะโรคโควิด-19 ได้สูงขึ้น มาตรการป้องกันโควิด-19 ในที่พักชั่วคราวคนงานก่อสร้างซึ่งประกาศทั้งจากกรมอนามัย และจากกรมแพทยทหารบก ต่างยังมีประเด็นที่ขาดการพิจารณาในบางหัวข้อ จึงควรมีการวิเคราะห์หามาตรการที่เหมาะสมมากขึ้น เพื่อปรับตามสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อในประเทศไทย รวมถึงนโยบายที่มีการเปลี่ยนแปลงเป็นระยะ โดยการหาแนวทางป้องกันการแพร่กระจายโควิด-19 ที่เหมาะสม จะเป็นการช่วยควบคุมการแพร่กระจายโรคโควิด-19 ได้ในระดับประเทศไปในตัว หน่วยงานกองทัพบกที่มีการก่อสร้างในพื้นที่ควรเลือกมาตรการที่เหมาะสมสำหรับการป้องกันควบคุมโควิด-19 ในที่พักอาศัยชั่วคราวของคนงานก่อสร้าง โดยดำเนินการร่วมกันทั้งระดับนโยบาย ระดับบุคคล และระดับสิ่งแวดล้อม ตามมาตรการที่ได้ทำการเสนอแนะ เพื่อความปลอดภัยจากการแพร่กระจายของโควิด-19 ในพื้นที่รับผิดชอบ ทั้งนี้ควรมีการติดตามข้อมูลข่าวสารใหม่เป็นระยะ เพื่อกำหนดแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมในอนาคตต่อไป

คำสำคัญ: การป้องกัน, โควิด-19, ที่พักชั่วคราว

Abstract

In Thailand, there are many people make a living by being construction worker. The workers tend to live in crowded group, result in higher risk of spreading of COVID-19. From the "Measure to prevent the spread of COVID-19" published either by Department of Health, Ministry of Public Health, or by Division of Health Promotion and Preventive Medicine, Royal Thai Army Medical Department, still missing in some parts that could be fulfilled to accommodate the situation as it alters periodically. The army should choose "COVID-19 preventive measure in workers' camp" proposed from this study, and conduct simultaneously in all levels (policy, personal, environment) in order to create a better workers' camp. And there should be update for latest information periodically as the newer guideline comes out in the future.

Keyword: Prevention, COVID-19, Camp

Corresponding Author: *E-mail: Phramongkutklao@gmail.com

วันที่รับ (recieved) 22 มี.ค 2565 วันที่แก้ไขเสร็จ (revised) 3 มิ.ย. 2565 วันที่ตอบรับ (accepted) 13 มิ.ย. 2565

บทนำ

จากข้อมูลรายงานและแถลงการณ์การติดเชื้อโดยกรมควบคุมโรค¹ พบสถานการณ์การระบาดของโรค COVID-19 ในประเทศไทยแบ่งเป็น 4 ระลอกใหญ่ เริ่มจากการเริ่มระบาดครั้งแรกในช่วงเดือนมกราคม 2563 โดยพบว่าสายพันธุ์ Wuhan เป็นสายพันธุ์หลักในการแพร่ระบาด มีจำนวนผู้ติดเชื้อสายพันธุ์นี้ทั้งสิ้นประมาณ 4,000 คน และมีจำนวนผู้เสียชีวิตประมาณ 60 คน ในระลอกที่สองเริ่มช่วงเดือนธันวาคม 2563 แนวโน้มจำนวนผู้ติดเชื้อมีจำนวนมากขึ้นหลายเท่าตัว โดยสายพันธุ์หลักที่เป็นสาเหตุการแพร่กระจายครั้งนี้คือสายพันธุ์ G พบผู้ติดเชื้อและเสียชีวิตจากสายพันธุ์นี้ประมาณ 28,000 คน และ 30 คน ตามลำดับ ต่อมาระลอกที่สาม เป็นระลอกที่พบการแพร่กระจายมากที่สุดในประเทศไทย เริ่มในช่วงเดือนเมษายน 2564 สายพันธุ์ที่เป็นตัวการหลักคือสายพันธุ์ Alpha และสถานการณ์หนักมากขึ้นเมื่อสายพันธุ์ Delta ได้เข้ามาเกิดการระบาดในประเทศไทย พบการติดเชื้อสูงถึงประมาณ 2,200,000 คน และมีผู้เสียชีวิตมากถึงประมาณ 21,600 คน ซึ่งถือเป็นจำนวนมากที่สุดตั้งแต่มีการระบาดมา โดยช่วงที่พบการระบาดมากที่สุดจะมีผู้ติดเชื้อรายใหม่สูงเกินกว่า 23,000 คน และระลอกปัจจุบันระลอกที่สี่ เริ่มต้นตั้งแต่เดือนมกราคม 2565 โดยสายพันธุ์ที่ก่อให้เกิดการระบาดระลอกนี้คือสายพันธุ์ Omicron ซึ่งมีอัตราการติดเชื้อของผู้ป่วยรายใหม่ค่อนข้างสูงมากไม่ต่างจากสายพันธุ์ Delta จากข้อมูล ณ วันที่ 1 มีนาคม 2565 พบผู้ป่วยรายใหม่สูงที่สุดเกินวันละ 25,000 คน

ในช่วงเดือนมิถุนายน 2564 มีการรายงานการพบการติดเชื้อเป็นกลุ่มก้อนของผู้ป่วย COVID-19 ใหม่ในบริเวณที่พักอาศัยของกลุ่มคนงานก่อสร้าง (แคมป์คนงานก่อสร้าง) ภายในจังหวัดกรุงเทพมหานครเป็นจำนวนมาก ยกตัวอย่าง² การติดเชื้อ COVID-19 เป็นกลุ่มก้อนที่ตรวจพบ ได้แก่ แคมป์คนงานก่อสร้างซอยรามคำแหง 7 เขตบางกะปิ พบผู้ติดเชื้อ 164 คน จากการตรวจทั้งหมด 241 คน (ประมาณ 68%) อีกแห่งคือแคมป์คนงานก่อสร้างสีลมซอย 9 เขตบางรัก พบผู้ติดเชื้อ 126 คน จากการตรวจทั้งหมด 257 คน (ประมาณ 49%)²

ต่อมาในสถานการณ์ปัจจุบัน ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2565 ที่ผ่านมา พบการติดเชื้อเป็นกลุ่มก้อนของโรค COVID-19 ในที่พักชั่วคราวของคนงานก่อสร้างอีกระลอก เช่น การติดเชื้อเป็นกลุ่มก้อนในแคมป์คนงานก่อสร้างพื้นที่เขตดอนเมือง³ พบผู้ติดเชื้อสะสมแล้ว 228 คน คิดเป็นร้อยละ 30.01 จากคนงาน

ทั้งหมดในพื้นที่นั้น ๆ และแคมป์คนงานก่อสร้างในพื้นที่เขตหลักสี่⁴ ตรวจพบผลบวกยืนยัน 96 ราย จากคนงานทั้งหมด 150 ราย คิดเป็นร้อยละ 64.00 และพบผู้สัมผัสเสี่ยงสูงอีกเป็นจำนวนมากในที่พักชั่วคราวคนงาน จึงทำการตรวจหาผู้ติดเชื้อเพิ่มเติม ผลปรากฏว่าพบคนงานติดเชื้อเพิ่มเติม 288 ราย (รวมทั้งสิ้น 384 คน) จากคนงานทั้งหมด 845 ราย คิดเป็นร้อยละ 45.44 ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนที่สูงมาก

ในสถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดต่อโคโรนาไวรัส 2019 ส่งผลให้หลาย ๆ อาชีพต้องมีการปรับตัว โดยเฉพาะอาชีพที่ต้องทำงานร่วมกับผู้คนจำนวนมาก เช่น อาชีพครูอาจารย์⁵ บุคลากรทางการแพทย์ พยาบาล⁶ เป็นต้น เพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างปลอดภัยในสังคม และเพื่อลดการแพร่กระจายเชื้อก่อโรค

อาชีพคนงานก่อสร้าง^{5,7,8} เป็นอีกอาชีพที่มีจำนวนมากในประเทศไทย⁹ การปฏิบัติงานมักกระทำร่วมกันทีละหลายคน เนื่องจากต้องมีการทำงานประสานกันในหลายขั้นตอน และเพื่อความรวดเร็วของการก่อสร้าง ยิ่งสิ่งปลูกสร้างมีขนาดใหญ่ ยิ่งต้องใช้คนงานที่มากขึ้นตาม เป็นเหตุให้คนงานก่อสร้างมักอยู่กันเป็นกลุ่มก้อนขนาดใหญ่ เมื่อมีงานก็จะเคลื่อนย้ายไปยังสถานที่ที่ได้รับงานมาทั้งกลุ่ม แต่เนื่องจากอาชีพนี้มักมีรายได้ไม่สูงนัก การอยู่อาศัยจึงมักจะอยู่ร่วมกันอย่างแออัด เพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย หากมีผู้ติดเชื้อก่อโรคชนิดที่สามารถติดต่อกันได้โดยง่ายอยู่ในที่พักอาศัยลักษณะเช่นนี้ จะมีโอกาสเกิดการระบาดของโรคได้อย่างรวดเร็ว ก่อปรกับการอยู่กันอย่างแออัด มักจะส่งผลให้สุขลักษณะในภาพรวมนั้นมีคุณภาพที่ไม่เหมาะสม เช่น เรื่องการประกอบอาหารที่ไม่ถูกสุขลักษณะ การสุขาภิบาลที่ไม่สะอาดเท่าที่ควร และห้องพักอาศัยที่มีการหมุนเวียนอากาศไม่เพียงพอ มักเป็นปัจจัยส่งเสริมให้เกิดการแพร่กระจายของเชื้อก่อโรคได้โดยง่ายมากขึ้นไปกว่าเดิม

ในหน่วยงานทางทหารมีการทำการก่อสร้างเช่นกัน โดยผู้ทำงานในหน่วยงานทหารต่างจากการก่อสร้างทั่วไปที่มีการกำหนดบริเวณที่พักให้จากผู้จ้างงาน ผู้ทำงานก่อสร้างในหน่วยงานทางทหาร จะเป็นการใช้กำลังพลสนับสนุนมาจากหน่วยต่าง ๆ ทั่วประเทศที่อยู่ภายใต้กองทัพบกเช่นเดียวกัน หรืออาจใช้การจ้างงานจากผู้ประกอบการภายนอกร่วมด้วย หากจำเป็น ทางหน่วยงานจะมีการจัดเตรียมที่พักให้ผู้ทำงาน แต่ไม่ได้บังคับว่าต้องพักอาศัยในพื้นที่ทำงาน บางส่วนจึงมีการเดินทางไปกลับจากที่พักอาศัยและสถานที่ก่อสร้างหากไม่ต้องการพักในสถานที่ที่จัดเอาไว้ ส่งผลให้มีโอกาสเกิดการรับ

เชื้อเข้ามาแพร่กระจายในบริเวณที่ทำงานและที่พักชั่วคราว หรือมีการรับเชื้อจากในพื้นที่ทำงานแล้วกระจายไปยังพื้นที่ ภูมิลำเนาของผู้ทำงานได้

จากรายงานสถานการณ์ดังกล่าว ร่วมกับลักษณะ การอยู่อาศัยของคนงานในพื้นที่ที่หน่วยงานทหารจัดหาให้ ร่วมกับการที่คนงานนั้นมีหลายสัญชาติ ส่งผลให้วัฒนธรรม ความเชื่อเกี่ยวกับการดูแลตนเองนั้นมีความแตกต่างกันด้วย แสดงให้เห็นว่าหากไม่มีการป้องกันควบคุมและเฝ้าระวังกลุ่มคนงาน ก่อสร้างในหน่วยงานทหารอย่างเหมาะสม อาจส่งผลให้เกิด เหตุการณ์ติดเชื้อของผู้คนจำนวนมากในหลายพื้นที่ และอาจ บานปลายกลายเป็นการแพร่กระจายของเชื้อไปยังพื้นที่ชุมชน ต่าง ๆ ได้

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบมาตรการ ที่ประกาศโดยกรมอนามัยและกรมแพทยทหารบก และเพื่อนำ เสนอแนวทางที่เหมาะสมในการควบคุมการแพร่กระจาย โรค COVID-19 ในที่พักชั่วคราวของคนงานก่อสร้าง ในพื้นที่ กองทัพบก

มาตรการประกาศโดยกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

ทางกรมอนามัยได้ออกประกาศคำแนะนำด้าน สาธารณสุขสำหรับสถานที่ก่อสร้าง และที่พักคนงานก่อสร้าง ในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)¹⁰ ดังนี้

ด้านระบบนโยบายของสถานที่ มีการแนะนำให้ กำหนดนโยบายอาชีวอนามัยและความปลอดภัย พร้อมออก แนวทางปฏิบัติ Standard Safety Operation Procedure (SSOP) การป้องกันโรคโควิด-19 โดยให้ปฏิบัติตามกันทั้งผู้ที่อยู่ ภายใน และผู้เข้ามาติดต่อกัน จัดให้มี Safety Talk กับคนงาน เกี่ยวกับการป้องกันโรคทุกเช้า แนะนำให้มีการทำทะเบียนราย ชื่อและข้อมูลติดต่อทุกคนที่เกี่ยวข้อง สถานที่ก่อสร้างและ แคมป์ที่พักแรงงานต้องกำหนดทางเข้า-ออกสถานที่ให้ชัดเจน เพื่อควบคุมการเข้าออกของสถานที่ และให้มีการจัดหาสื่อ ความรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคโควิด-19 มาเผยแพร่ด้วย ภาษาที่แรงงานสามารถเข้าใจได้

สถานที่ก่อสร้างและแคมป์ที่พักแรงงานต้องมีระบบ คัดกรอง โดยการวัดไข้ พร้อมสังเกตอาการเสี่ยง หรือหากพบ มีประวัติเดินทางไปในพื้นที่เสี่ยง หรือใกล้ชิดผู้ติดเชื้อ ให้หัวหน้าคนงานหรือผู้ได้รับมอบหมาย พิจารณาห้ามเข้าพื้นที่ ปฏิบัติงาน และแยกกันไว้ในบริเวณที่กำหนด ก่อนส่งให้ตรวจ

คัดกรองหรือพบแพทย์ และให้หยุดปฏิบัติงาน

พิจารณาดังกิจกรรมที่ทำให้เกิดความแออัด จัดให้มี การเว้นระยะห่างระหว่างบุคคล อย่างน้อย 1-2 เมตร หากพื้นที่ ไม่เพียงพออาจใช้ฉากกั้น ในทุก ๆ กิจกรรม เช่น การซื้อของ การรับประทานอาหาร รวมถึงการรับ-ส่งพนักงาน และรณรงค์ ให้แต่ละคนงดการรวมกลุ่ม และเลี่ยงการเดินทางไปยังที่แออัด ทุกคนต้องสวมหน้ากากผ้าหรือหน้ากากอนามัยตลอดเวลา หากในพื้นที่ที่มีพื้นที่จำกัด ต้องสวมหน้ากากผ้าหรือหน้ากาก อนามัย เมื่อต้องมีการพูดคุยในระยะใกล้ และไม่นำมือมาสัมผัส ใบหน้า ตา จมูก ปาก โดยไม่จำเป็น และควรจัดให้มีที่ล้างมือ พร้อมสบู่ หรือจุดบริการเจลแอลกอฮอล์ สำหรับผู้ปฏิบัติงาน อย่างเพียงพอ ทั้งในพื้นที่ บริเวณก่อสร้าง และแคมป์แรงงาน

ด้านอุปกรณ์เครื่องใช้ ต้องมีการจัดทำให้เพียงพอ ต่อจำนวนคน จัดหาหน้ากากผ้าหรือหน้ากากอนามัย และ อุปกรณ์ป้องกันตนเองขณะปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม และ เพียงพอ รวมถึงอุปกรณ์ส่วนตัวอื่น ๆ ต้องแยกของแต่ละบุคคล ไม่ใช้สิ่งของร่วมกัน

ให้มีการทำความสะอาดสถานที่ ห้องพัก และบริเวณ พื้นที่ส่วนกลางหรือพื้นที่ที่ใช้ร่วมกันทั้งในสถานที่ก่อสร้าง และที่พักแรงงานก่อสร้าง เป็นประจำทุกวัน และให้มีการระบาย อากาศที่ดี แสงแดดส่องถึง ใช้น้ำยาฆ่าเชื้อในจุดที่มีการสัมผัส ร่วมกัน เช่น ลูกบิดประตู ราวจับ สวิตช์ไฟ ก๊อกน้ำ เป็นต้น อย่างสม่ำเสมอ ควรจัดให้มีอุปกรณ์เสริมหรือปรับปรุงสิ่งที่มีอยู่ เพื่อการลดสัมผัส จัดให้มีห้องน้ำและห้องส้วมแยก และจัดให้ อ่างล้างมือ ที่สำหรับล้างปากหรือที่แปรงฟัน เป็นสัดส่วน งดพฤติกรรมเสี่ยงต่อการแพร่โรค เช่น ไม่ถ่มน้ำลายหรือ บ้วนปากลงพื้น ทั้งขยะในถังขยะ

จัดให้มีถังขยะมูลฝอยแบบมีฝาปิด รวบรวมขยะ ทิ้งไปใส่ถังขยะ มัดปากถุงให้แน่น และนำไปทิ้งในจุดรวบรวม ขยะที่จัดเตรียมไว้ และรวบรวมขยะออกจากพื้นที่ทุกจุด เพื่อนำไปกำจัดอย่างถูกต้องทุกวัน พร้อมจัดให้มีการรวบรวม น้ำ เสีย หรือน้ำที่ใช้แล้ว ไม่ให้ท่วมขังในพื้นที่โดยรอบสถานที่ ก่อสร้างและแคมป์แรงงาน

หากภายในแคมป์มีร้านอาหารหรือ เครื่องดื่ม หรือมีการประกอบอาหารในครัวเรือน ให้มีการ ควบคุมให้ปฏิบัติตามแนวทางสุขอนามัย และให้มีการควบคุม และมีระบบที่สามารถติดตามผู้จำหน่ายสินค้าหรือผู้ประกอบ อาหารได้

ติดตามข้อมูลข่าวสาร หาความรู้เกี่ยวกับการป้องกัน

ตนเองจากการติดเชื้อโรคโควิด-19 และหมั่นสังเกตตนเอง และบุคคลในครอบครัว หากมีอาการผิดปกติให้หยุดปฏิบัติงาน แจ้งหัวหน้างานหรือนายจ้าง และรีบไปพบแพทย์

วางระบบรองรับเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของกิจการ รวมทั้งแผนเผชิญเหตุ พร้อมทำความเข้าใจ และซักซ้อมแผน กับแรงงาน กำหนดผู้รับผิดชอบในการเฝ้าระวังการแพร่ระบาด จัดให้มีบริเวณสำหรับแยกผู้มีอาการป่วยระบบทางเดินหายใจ ออกจากผู้มีอาการป่วยระบบอื่น รวมทั้งจัดเตรียมสถานที่รองรับ สำหรับการแยกสังเกตอาการ พิจารณาการอพยพโยกย้ายคนงานที่ไม่ป่วย หรือการทำ Bubble and seal รวมถึงมาตรการ การรับผู้ป่วยที่หายแล้วกลับมาปฏิบัติงาน

ให้ผู้ปฏิบัติงานสังเกตอาการตนเองหรือประเมิน ตนเองก่อนออกจากบ้าน หรือที่พักอาศัย ด้วยแอปพลิเคชัน Thai Save Thai หรือแอปพลิเคชันของทางราชการ หรือหน่วยงานกำหนด หากพบอาการผิดปกติหรือมีความเสี่ยงสูงให้แจ้ง หัวหน้างาน เพื่อพิจารณาหยุดปฏิบัติงาน

มาตรการที่ประกาศโดยกรมแพทย์ทหารบก กองทัพบก

ทางกองส่งเสริมสุขภาพและเวชกรรมป้องกัน กรม แพทย์ทหารบก ได้ประกาศคำแนะนำในการป้องกันโรคติดเชื้อ ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในงานก่อสร้าง¹¹ ดังนี้

กำหนดนโยบาย คำสั่ง หรือแนวทางในการป้องกัน โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) และมีผู้รับผิดชอบ ชัดเจน ทำการสื่อสารนโยบายให้กับคนงานให้รับทราบ ร่วมกับการทำ Safety talk ในแต่ละวัน ควรมีการแต่งตั้ง ผู้แทนคนงานเป็นอาสาสมัครแรงงานต่างด้าว (อสต.) เพื่อช่วย ในการสื่อสารประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่าง ๆ และช่วยเหลือ เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยและนายจ้างในการดูแลสุขภาพ ความปลอดภัย และความเป็นอยู่ของคนงาน กำหนดเส้นทางเข้าออกที่พักและที่ทำงาน โดยไม่ให้ปะปนกับบุคคลอื่น รวมถึงจัดทำสื่อภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาเมียนมาร์ ภาษากัมพูชา ภาษาลาว เป็นต้น เพื่อคนงาน จะสามารถเข้าใจในมาตรการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19)

ควรมีการตรวจสุขภาพก่อนเข้าทำงานสำหรับ แรงงานใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การตรวจหาเชื้อ SAR COV-2 พิจารณาการประเมิน Work permit โดยเฉพาะในแรงงาน ต่างด้าว และให้มีการคัดกรองสุขภาพก่อนเข้าทำงานทุกวัน โดยการวัดอุณหภูมิ ควรมีการใช้แอปพลิเคชัน ไทยชนะ

ก่อนและหลังทำงาน และใช้หมอนชนะ ตลอดเวลา

มีการเว้นระยะห่างระหว่างบุคคลในการทำกิจกรรม ต่าง ๆ เช่น การรับประทานอาหาร การเดินทาง ไม่รับประทานอาหารหรือพูดคุยกันระหว่างเดินทาง ควรมีการเหลื่อมเวลา อาบน้ำและการรับประทานอาหาร และควรงดรวมกลุ่ม สังสรรค์ เช่น ทานข้าวร่วมกัน ดื่มสุรา ร่วมกัน

ให้มีการสวมหน้ากากอนามัยหรือหน้ากากผ้าตลอดเวลา ควรมีการล้างมือโดยเฉพาะก่อนรับประทานอาหารและ หลังการใช้สุขา เพิ่มจุดล้างมือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่รับ ประทานอาหาร ที่พัก และห้องสุขา รวมถึงสบู่เหลว หรือ แอลกอฮอล์ และกระดาษชำระในการเช็ดมือ ถึงขยะในการทิ้ง กระดาษชำระ

จัดระบบรองรับการดำรงชีวิตประจำวัน เช่น การจัดหาอาหาร น้ำดื่ม เครื่องอุปโภค และของใช้ประจำวันของ คนงานให้เพียงพอ เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สิ่งของร่วมกัน

ควรมีการทำความสะอาดพื้นที่ และอุปกรณ์ที่มี การหยิบจับอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้วิธีการเช็ดถู และไม่ใช้การฉีด พ่นน้ำยาฆ่าเชื้อที่ตัวบุคคล และสถานที่ รวมถึงในที่พักอาศัย เน้นย้ำการคัดแยกขยะให้ถูกต้อง และให้มีการระบายอากาศ ภายในที่พัก โดยการเปิดประตู หน้าต่าง หลังเข้าที่พักอย่างน้อย 30 นาที

จัดทำแผนเผชิญเหตุที่สมบูรณ์ ตั้งแต่การแจ้ง หน่วยงานของรัฐ การสอบสวนโรค การควบคุมพื้นที่ ระบบ ส่งต่อเพื่อรักษาพยาบาล การโยกย้ายคนงานที่ไม่ป่วย การสื่อสารความเสี่ยงให้กับคนงาน และควรมีพื้นที่กักตัว 14 วัน สำหรับคนงานใหม่ที่จะเข้ามาในระบบหรือคนงานที่กลับจาก พื้นที่เสี่ยง และดูแลในเรื่องความสะอาด และความเป็น ระเบียบเรียบร้อยของพื้นที่กักตัว พิจารณาใช้ระบบ Bubble and Seal เพื่อช่วยในการเฝ้าระวังป้องกัน และควรมีการ ประเมิน Return to work ก่อนกลับมาทำงาน สำหรับคนงาน ที่เจ็บป่วยจากโรคติดเชื้อนี้

ด้านความปลอดภัย ควรมีการจัดเวรยาม ในการดูแล ความเรียบร้อยในพื้นที่พักอาศัยของคนงาน มีจุดปฐมพยาบาล ในพื้นที่ก่อสร้างและพื้นที่พักอาศัยของคนงาน และหากเกิด ความเจ็บป่วยใด ๆ ควรมีการดำเนินการด้านสิทธิการรักษา พยาบาลให้กับคนงาน

เปรียบเทียบมาตรการการป้องกันในแคมป์คนงานก่อสร้าง ระหว่างกรมอนามัย และกรมแพทยทหารบก

เมื่อแบ่งพิจารณาเป็นมาตรการ 3 ระดับ และทำการ
เปรียบเทียบมาตรการของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข
กับกรมแพทยทหารบก พบว่ามาตรการส่วนใหญ่คล้ายคลึงกัน
ในประเด็นเหล่านี้

มาตรการระดับนโยบาย

การกำหนดนโยบายอาชีวอนามัยและความปลอดภัย
โดยเพิ่มการป้องกัน COVID-19, การคัดกรองก่อนเข้าทำงาน,
การทำ Bubble and Seal, การทำ Safety talk, การกำหนด
เส้นทางเข้าออกสถานที่, การใช้แอปพลิเคชันช่วยการคัดกรอง

อย่างสม่ำเสมอ, การจัดเตรียมเครื่องอุปโภค บริโภคให้เพียงพอ,
หากมีการรับส่งพนักงาน ควรมีการเว้นระยะห่างที่เหมาะสม,
ตรวจสอบสุขภาพก่อนเข้าทำงาน โดยเฉพาะแรงงานเข้าใหม่,
กำหนดแผนเผชิญเหตุ, เตรียมพื้นที่พร้อมสำหรับการกักตัว,
ทำสื่อในหลายภาษาเพื่อให้คนงานเข้าใจ

มาตรการระดับบุคคล

การแยกอุปกรณ์เครื่องใช้, การเว้นระยะห่างระหว่าง
บุคคล, การสวมใส่หน้ากากตลอดเวลา, งดรวมกลุ่มสังสรรค์

มาตรการระดับสิ่งแวดล้อม

การทำความสะอาดสถานที่, เพิ่มจุดล้างมือทำความสะอาด
และสบู่หรือแอลกอฮอล์, การจัดการด้านขยะมูลฝอย

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบมาตรการป้องกันโควิด-19 ที่แตกต่างกันของกรมอนามัยและกรมแพทยทหารบก

	มาตรการของกรมอนามัย	มาตรการของกรมแพทยทหารบก
มาตรการเชิงนโยบาย	1. พิจารณาดังกิจกรรมที่ทำให้เกิดความแออัด โดยถือหลักหลีกเลี่ยงการติดต่อสัมผัสระหว่างกัน 2. กำหนดมาตรการเพื่อลดความแออัด 3. มีการกำกับติดตามให้ผู้ปฏิบัติงานแรงงานก่อสร้าง ผู้มาติดต่อทุกคนต้องปฏิบัติตามมาตรการป้องกันโรคโควิด-19 อย่างเคร่งครัด 4. จัดทำทะเบียนแรงงาน ผู้ปฏิบัติงาน ผู้รับเหมา ผู้รับจ้าง และผู้มาติดต่อ 5. ผู้ปรุงประกอบอาหาร สวมหน้ากากขณะประกอบอาหาร ล้างมือด้วยน้ำและสบู่ทุกครั้งก่อนหยิบหรือจับอาหาร ปกปิดอาหารให้สะอาดเสมอ ใช้ถุงมือและปากคีบหยิบจับอาหาร และใช้ช้อนกลางส่วนตัว ทำความสะอาดบริเวณจุดเสี่ยงบ่อย ๆ	1. ควรมีจุดปฐมพยาบาลในพื้นที่ก่อสร้างและพื้นที่พักอาศัยของคนงาน 2. ทุกหน่วย แรงงานต่างด้าวมี work permit 3. ควรมีการแต่งตั้ง ผู้แทนคนงาน เป็น อาสาสมัครแรงงานต่างด้าว (อสต.) เพื่อช่วยในการสื่อสารประชาสัมพันธ์ ข่าวสารต่าง ๆ และช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยและนายจ้างในการดูแลสุขภาพ ความปลอดภัย และความเป็นอยู่ของคนงาน 4. ควรมีการเหลื่อมเวลาอาบน้ำ และรับประทานอาหาร 5. ควรมีการจัดเวรยามในการดูแลความเรียบร้อยในพื้นที่พักอาศัยของคนงาน 6. ควรใช้ระบบ Bubble ในแรงงานไทย 7. ควรมีการดำเนินการด้านสิทธิการรักษาพยาบาลให้กับคนงาน
มาตรการระดับบุคคล	1. ไม่ไปในสถานที่ที่มีคนแออัด 2. ติดตามข้อมูลข่าวสาร หาความรู้เกี่ยวกับการป้องกันตนเองจากการติดเชื้อโรคโควิด-19 3. งดพฤติกรรมเสี่ยงต่อการแพร่โรค 4. หมั่นสังเกตตนเองและบุคคลในครอบครัว	1. ควรมีการล้างมือก่อนรับประทานอาหารและหลังการใช้สุขา 2. ให้มีการตรวจประเมิน Return to work ก่อนกลับเข้าทำงาน

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบมาตรการป้องกันโควิด-19 ที่แตกต่างกันของกรมอนามัยและกรมแพทยทหารบก (ต่อ)

มาตรการระดับ สิ่งแวดล้อม	1. จัดให้มีการรวบรวมน้ำเสีย หรือน้ำที่ใช้แล้ว ไม่ให้ท่วมขังในพื้นที่โดยรอบ 2. จัดให้มีอุปกรณ์เสริมหรือปรับปรุงสิ่งที่มีอยู่เพื่อการลดสัมผัส 3. รายละเอียดด้านการจัดการขยะมูลฝอย	1. ควรมีการระบายอากาศที่พัก โดยการเปิดประตู หน้าต่าง หลังเข้าที่พักร้อยอย่างน้อย 30 นาที
-----------------------------	---	--

มาตรการที่เหมาะสม

จากการพิจารณามาตรการของทั้ง 2 หน่วยงาน แนวคิดมาตรการที่เหมาะสม ควรเป็นดังนี้

มาตรการเชิงนโยบาย

1. แต่งตั้งผู้รับผิดชอบการกำกับดูแลผู้ทำงานในแต่ละพื้นที่พักอาศัย เพื่อทำหน้าที่สังเกตการณ์ ให้คำแนะนำการปฏิบัติ และตักเตือนผู้ที่มีพฤติกรรมเสี่ยง เพื่อความปลอดภัยในภาพรวม

2. คัดกรองอาการเบื้องต้นก่อนการเข้างานเสมอ ร่วมกับมีการทำบันทึกการเข้าออกสถานที่ เพื่อความสะดวกในการระบุตัวตนผู้มีความเสี่ยงหากเกิดการระบาด และกำหนดเส้นทางการเข้า-ออกสถานที่อย่างชัดเจน

3. ตรวจคนงานเข้าใหม่โดยละเอียดในครั้งแรกที่เข้ามาในสถานที่พักอาศัย

4. ทำ Safety talk อย่างสม่ำเสมอ เพื่อเพิ่มตระหนักถึงผลกระทบทางสุขภาพที่อาจเกิดขึ้นหากมีการติดเชื้อ และให้ได้รับข้อมูลข่าวสารใหม่เป็นระยะ เพื่อการปฏิบัติที่เหมาะสม

5. จัดทำสื่อในภาษาตามสัญชาติของแรงงานที่มีอยู่ในพื้นที่ เพื่อการได้รับข้อมูลข่าวสารที่ทั่วถึง

6. พิจารณาจัดการจัดกิจกรรมที่มีความแออัด เน้นย้ำเรื่องการเว้นระยะห่างระหว่างบุคคล และจำกัดจำนวนผู้อาศัยในแต่ละพื้นที่ และเหลื่อมช่วงเวลาการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การรับประทานอาหาร การอาบน้ำ

7. พิจารณาใช้อุปกรณ์ทดแทนการสัมผัส เช่น การใช้ประตูอัตโนมัติแทนการใช้ลูกบิดหรือมือจับ การใช้ก้อนน้ำและที่บีบเจลแอลกอฮอล์ชนิดเซนเซอร์แทนที่เปิดปิด เป็นต้น

8. หากมีการรับส่งคนงานจากที่พักอาศัยไปที่ทำงาน ควรมีการระบุตำแหน่งการโดยสารที่ชัดเจน และมีการเว้นระยะห่างที่เหมาะสม ร่วมกับการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่อาจทำให้เกิด

การแพร่กระจายเชื้อได้ เช่น การพูดคุย การรับประทานอาหารระหว่างการโดยสาร

9. กำหนดแผนเผชิญเหตุกรณีตรวจพบผู้ป่วย และเตรียมพร้อมสถานที่กักตัวหากพบการติดเชื้อ โดยอาจติดต่อสถานที่ที่ส่วนกลางจัดให้ หรือจัดทำสถานที่ขึ้นเอง หากมีทรัพยากรเพียงพอ

10. ผู้ประกอบอาหารควรปฏิบัติตามมาตรการป้องกันการแพร่กระจาย COVID-19 อย่างเคร่งครัด

มาตรการระดับบุคคล

1. เน้นย้ำการสวมใส่หน้ากากอนามัยตลอดเวลาเมื่อเข้ามาในพื้นที่ส่วนรวม

2. รณรงค์การล้างมืออย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะก่อนการรับประทานอาหาร และหลังการใช้สุขา

3. หลีกเลี่ยงการเดินทางไปยังสถานที่ที่มีผู้คนแออัด และหลีกเลี่ยงกิจกรรมสังสรรค์

4. แยกอุปกรณ์เครื่องใช้ส่วนบุคคลอย่างชัดเจน

มาตรการระดับสิ่งแวดล้อม

1. กำหนดให้มีการทำความสะอาดพื้นที่ส่วนรวมเป็นระยะ โดยเฉพาะจุดที่มีการสัมผัสร่วม

2. เพิ่มจุดล้างมือ และสบู่หรือเจลแอลกอฮอล์ให้เพียงพอต่อผู้อาศัย

3. พิจารณาจัดที่พักอาศัยเป็นลักษณะที่พักเดี่ยว โดยอาจอยู่รวมกันหลายคนได้ในหนึ่งที่พัก ทดแทนการให้อาศัยเป็นหอรวม เนื่องจากหากเกิดการระบาด จะช่วยจำกัดวงแพร่กระจายได้ ร่วมกับจัดทำที่กันระหว่างเตียงผู้อยู่อาศัย อาจใช้เป็นม่านกัน หรือแผ่นพลาสติกใส

4. วางระบบระบายอากาศเพื่อควบคุมทิศทางลมในเรือนอากาศที่เหมาะสม

5. มีระบบการแยกแยะและส่งต่อขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบ และมีระบบการระบายสิ่งปฏิกูลที่ได้มาตรฐาน

มาตรการที่เสนอ มีประเด็นสำคัญ ดังนี้

มาตรการการหลีกเลี่ยงการไปยังสถานที่แออัด การทำอุปกรณ์ช่วยลดการสัมผัส การจัดการขยะมูลฝอย และข้อควรคำนึงเกี่ยวกับการประกอบอาหาร มีความเห็นสอดคล้องไปกับมาตรการของกรมอนามัย¹⁰ โดยการหลีกเลี่ยงการไปยังสถานที่แออัด เป็นมาตรการที่ควรเน้นย้ำในช่วงที่มีการแพร่ระบาดติดต่อได้ง่าย โดยเฉพาะเชื้อสายพันธุ์ Omicron แต่ควรเพิ่มเติมเรื่องการเลี่ยงจัดกิจกรรมที่ทำให้เกิดการรวมตัวด้วย ส่วนการจัดทำอุปกรณ์ช่วยลดการสัมผัสเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่สมควรทำ เพราะเชื้อโควิด-19 มีช่องทางการแพร่กระจายที่สำคัญนอกเหนือจากลมหายใจ คือการสัมผัสและติดต่อทางเยื่อเมือก หากเลี่ยงการสัมผัสร่วมได้ จะเป็นการช่วยลดโอกาสการแพร่กระจายเชื้อ ด้านการทิ้งขยะควรยึดถือรายละเอียดตามมาตรการที่กรมอนามัยประกาศ เนื่องจากมีรายละเอียดในการดูแลอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ประเด็นการทำให้ระเบียบรายชื่อผู้เข้าสถานที่เป็นสิ่งที่จะต้องทำ เพื่อความสะดวกในการติดตามหากพบการแพร่ระบาดของเชื้อ จะช่วยลดการแพร่กระจายไปยังพื้นที่อื่น ๆ ได้ด้วย และประเด็นเรื่องการประกอบอาหารก็เป็นสิ่งที่ควรให้ความสำคัญเช่นกัน เพราะหากผู้ประกอบการมีเชื้อก่อโรคอยู่ในตัว หากไม่มีการป้องกันที่เหมาะสม จะทำให้เกิดการแพร่กระจายไปยังผู้บริโภคได้

ให้มีการเหลื่อมเวลาการทำงานกิจกรรม โดยเฉพาะการรับประทานอาหาร และการอาบน้ำ เนื่องจากเป็นช่วงที่ผู้คนจะมีการถอดหน้ากากออก เพิ่มความเสี่ยงในการแพร่กระจายเชื้อ และควรเน้นย้ำให้ล้างมืออย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะช่วงก่อนการรับประทานอาหาร เนื่องจากในระหว่างวัน มือของคนงานอาจมีการสัมผัสสัมผัสเข้ามาโดยไม่ตั้งใจจากการทำงาน และช่วงหลังจากการใช้ห้องสุขา เนื่องจากเชื้อ COVID-19 สามารถเกิดการแพร่กระจายผ่านทางอุจจาระได้ สอดคล้องกับประกาศมาตรการป้องกันของกรมแพทยทหารบก¹¹

การทำ Work permit และประเด็นการจัดให้มีผู้แทนแรงงานต่างด้าวเป็นแนวคิดที่ดี แต่ควรมีการตรวจคัดกรองและการแต่งตั้งตัวแทนแรงงานไทยด้วยเช่นกัน จึงควรจัดให้มีมาตรการคัดกรองทั้งคนไทยและต่างชาติ และให้มีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในภาพรวมแทน ส่วนเรื่องการหมุนเวียนอากาศ ควรมีการคำนึงถึงการหมุนเวียนอากาศตั้งแต่ช่วงการจัดทำที่พัก แทนการกำหนดมาตรการให้เปิดปิดหน้าต่างเป็นระยะเวลา เนื่องจากในทางปฏิบัติจริงอาจเป็นไปได้ยากที่จะขอให้คนงานปฏิบัติตามอย่างสม่ำเสมอ จึงเสนอให้มีการจัดการหมุนเวียน

อากาศที่เหมาะสมตั้งแต่ตัวสถานที่พักอาศัย สอดคล้องกับคำแนะนำจากมาตรฐานสำนักงานบริหารความปลอดภัยและอาชีวอนามัยแห่งชาติ (Occupational Safety and Health Administration : OSHA) กระทรวงแรงงาน ประเทศสหรัฐอเมริกา (Department of Labor, United States of America)¹²

ส่วนประเด็นเรื่องการแนะนำให้คนงานทำการติดตามข่าวสารเองนั้นอาจเป็นไปได้ยาก เนื่องจากคนงานส่วนใหญ่มักเหนื่อยล้าจากการทำงาน จึงไม่ค่อยใส่ใจในการติดตามข้อมูลเองเท่าไรนัก สมควรให้มีผู้รับผิดชอบโดยตรง (ที่ได้รับแต่งตั้งไว้ตามมาตรการที่นำเสนอ) ที่คอยติดตามข่าวสารแล้วเป็นผู้มาช่วยกำกับดูแลในภาพรวม และให้ข้อมูลการสื่อสารที่เข้าใจได้ง่ายแก่คนงาน และเรื่องการทำ Bubble นั้น ปัจจุบันมีแนวโน้มที่โควิด-19 จะกลายเป็นโรคที่มนุษย์ต้องปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันในที่สุด การทำ Bubble นี้อาจส่งผลให้การดำรงชีวิตเป็นไปโดยลำบากในระยะยาว เนื่องจากการทำงานไม่ว่าอาชีพใด ต้องมีการประสานงานระหว่างแต่ละหน้าที่อยู่เป็นประจำ การจะกำหนดให้มีการทำ Bubble อย่างต่อเนื่องไปจึงอาจเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก นอกจากนั้นมนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ต้องมีการอยู่อาศัยอย่างเป็นสังคม ร่วมกับปัจจุบันในประเทศไทยได้มีการประกาศแนวทางแผนการปรับให้โรคโควิด-19 เป็นโรคประจำถิ่น¹³ จึงควรเน้นย้ำไปที่การป้องกันการติดเชื่อจากหลักการสุขอนามัยเป็นหลัก

สำหรับประเด็นอื่น ๆ ที่มีทั้งในประกาศของกรมอนามัยและกรมแพทยทหารบก ซึ่งเป็นสิ่งที่สมควรทำและมีแนวโน้มสามารถปฏิบัติได้จริง ได้นำมาใส่รวมในมาตรการที่เสนอแนะแล้ว

สรุป

เนื่องจากคนงานก่อสร้างเป็นอาชีพที่มีจำนวนมากในประเทศไทย การหาแนวทางป้องกันการแพร่กระจายโควิด-19 ที่เหมาะสม จะเป็นการช่วยควบคุมการแพร่กระจายโรคโควิด-19 ได้ในระดับประเทศ หน่วยงานกองทัพบกที่มีการก่อสร้างในพื้นที่รับผิดชอบควรเลือกใช้มาตรการที่เหมาะสมสำหรับการป้องกันควบคุมโควิด-19 ในที่พักอาศัยชั่วคราวของคนงานก่อสร้าง โดยจะต้องดำเนินการร่วมกันทั้งระดับนโยบาย ระดับบุคคล (นายจ้าง ลูกจ้าง ผู้มาติดต่อ) และระดับสิ่งแวดล้อม ตามมาตรการที่ได้ทำการเสนอแนะ เพื่อให้คนงานก่อสร้างและผู้คนที่เกี่ยวข้องภายใต้การดูแล ปลอดภัย

จากการแพร่กระจายของโควิด-19 ทั้งนี้ควรมีการติดตามข้อมูลข่าวสารใหม่เป็นระยะ เพื่อกำหนดแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมในอนาคตต่อไป

References

1. Department of Disease Control, Ministry of Public Health. Coronavirus 2019 disease situation report.: Bangkok.; 2022. (in Thai)
2. Covid Cluster in Worker Camps, New Problem “Bangkok” must Control. (2021, May 27). Prachachat, 1. (in Thai)
3. Center for COVID-19 Situation Administration, Ministry of Interior. COVID-19 Cluster of Construction Workers in Don Mueang District: Bangkok; 2022. (in Thai)
4. Laksi District Office. Construction Workers Camp COVID-19 Report: Bangkok; 2022. (in Thai)
5. Peathanom. S. Guideline for Improving a Prefabricated Temporary Housing as Knock Down Model for Construction Workers : A Case Study of Italian-Thai Development Public Company Limited. Sarasatr academic journal 2021.4:814-26. (in Thai)
6. Akathin. S. Nurse Administrator Role for Emerging Infectious Diseases Nursing Service Management in hospital. Journal of The Royal Thai Army Nurses 2021.22(3):46-52. (in Thai)
7. Angsuwatcharakorn. W. Construction Workers' Accommodation Management by Entrepreneur of Large Project in Central Business District of Bangkok. Sarasatr academic journal 2019.3:352-66. (in Thai)
8. Division of Occupational and Environmental Disease, Department of Disease Control, Ministry of Public Health. Worker's Camp, a New Cluster that Has to Hurry to Prevent the Spread of COVID-19.: Bangkok; 2021. (in Thai)
9. National Statistical Office, Ministry of Digital Economy and Society. Summary of The Population Working Conditions.: Bangkok; 2020. (in Thai)
10. Department of Health, Ministry of Public Health. Public Health Advice to Prevent the Spread of Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) For Construction Sites and Construction Labor Camps.: Bangkok; 2021. (in Thai)
11. Division of Health Promotion and Preventive Medicine, Royal Thai Army Medical Department. Recommendations on Measures to Prevent The Spread of The Novel Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) in Construction Sites and Construction Workers' Residences.: Bangkok; 2021. (in Thai)
12. Occupational Safety and Health Administration, Department of Labor. Additional Considerations for Workers Who Reside in Communal Living Arrangements.: United States; 2020.
13. Royal Thai Government. Measures to support the transition of the COVID-19 outbreak to endemic diseases.: Bangkok; 2022. (in Thai)